

Bankensector kan en moet vitaler

Hoogste tijd voor concrete stappen

Wouter Scheepens e.a.

Een paar jaar geleden leidde de bankencrisis bijna tot een volledige implosie van het financiële systeem. Sindsdien vindt er een intensieve discussie plaats over verleden, heden en toekomst van de bankensector. Maar tot een fundamentele herijking heeft die nog niet geleid. Als kritische vriend van de banksector vinden wij dit gebrek aan veranderingsgezindheid zorgwekkend. Want de banksector moet en kan vitaler, daar is iedereen het over eens. Hoe de impasse te doorbreken?

Vergoelijkend wordt de impasse wel verklaard door te wijzen op de complexiteit van het bankwezen en de verwevenheid van de globale economie. Met andere woorden: de uitdaging is voor alle betrokkenen te groot. Bovendien is binnen de banksector een ingrijpende cultuurverandering vereist die volgens sommigen alleen via een generatiewisseling gestalte zou kunnen krijgen. Met dergelijke argumenten kunnen wij geen genoegen nemen.

Het gebrek aan oplossingen is mede het gevolg van de versnippering van het debat. Alle belanghebbenden roepen vooral wat anderen moeten doen. Er is geen sprake van een dialoog, maar van een opeenstapeling van monologen. Men wijst naar elkaar, terwijl een collectieve

Banken moeten besluiten de bonussen in Nederland helemaal af te schaffen

verantwoordelijkheid ontbreekt. Iedereen is bezig met zijn eigen straatje.

De politiek richt zich op meer regels om banken in een keurslijf te krijgen. Klanten zeggen banken te wantrouwen, maar lijken vervolgens over te gaan tot de orde van de dag. Bankiers vinden dat ze genoeg hebben gedaan aan zelfreflectie (commissie hier, commissie daar) en hebben hun handen vol aan het doorstaan van de economische crisis.

Geen van de belanghebbenden kan 'in splendid isolation' het beoogde doel bereiken, dat heeft het recente verleden bewezen. Daarom pleiten wij voor wat wij 'Deltawerken' noemen. Daarmee bedoelen wij actie en verandering die door samenwerking tussen klanten, overheid, toezichthouders en bankiers tot stand wordt gebracht. Alleen in samenwerking zal er vertrouwen en draagvlak ontstaan die kan leiden tot systeemverandering.

Het doel is te komen tot een vitale banksector. De vier uitgangspunten die wij hiervoor in mei 2009 lanceerden, gelden nog steeds. Een vitale banksector is in onze ogen bovenal *dienend*. Banken met een langetermijnperspectief verschaffen de brandstof die bedrijven en particulieren nodig hebben om een duurzame toekomst te kunnen bouwen. De reële economie is



De bankensector moet ingrijpend worden hervormd. Het is de hoogste tijd om over te stappen van denken naar doen.

Illustratie: Max Kisman

leidend, de financiële sector dienend.

Ten tweede moeten banken *duidelijk* zijn door te allen tijde optimale transparantie te betrachten zodat het voor alle stakeholders helder is waar banken voor staan, hoe ze presteren, welke risico's ze lopen en wat men van ze mag verwachten. Heldere communicatie over producten en diensten is een basisvoorwaarde.

Een derde voorwaarde is *duurzaam*. De ontwikkeling van een economie waarvan iedereen de vruchten plukt, kan niet zonder verduurzaming. Dit vergt ook van bankiers, naast een langetermijnperspectief, innovatie en ondernemerschap. En als laatste wordt een vitale banksector gekenmerkt door verschillende typen financiële dienstverleners die op hun eigen manier toegevoegde waarde creëren. Maar niet alleen is de banksector *divers*, ook de mix van de mensen binnen de banken kenmerkt zich wat ons betreft door diversiteit.

De naam Deltawerken reflecteert de vier D's die wij hebben gedefinieerd en de noodzakelijke ambitie die nodig is voor de hervorming van de sector. Bovendien kan het gelezen worden als een werkwoord. We moeten van praten naar doen.

Laten wij duidelijk zijn: dit zijn uitgangspunten en wij hebben niet de ultieme oplossing voorhanden. Maar als start voor de Deltawerken zien wij een aantal prioriteiten.

De bonussen zijn inmiddels zo'n overtrokken discussiepunt geworden dat er in onze ogen maar één mogelijkheid rest: in Nederland alle bonussen helemaal afschaffen! Dit kan elke bank zelf besluiten, zonder overheidsbemoeienis, en is een voorwaarde om het vertrouwen te herwinnen. Overigens is dit grotendeels een symbolisch gebaar omdat slechts een klein deel van de bankiers in Nederland een bonus krijgt.

Wij vragen ons daarnaast af of niet ook de variabele beloning moet worden afgeschaft. Deze is verankerd in cao's en is in het verleden in de plaats gekomen van een deel van het vaste salaris. Afschaffen hiervan zal wellicht leiden tot verhoging van het vaste salaris, maar draagt wel bij aan de beëindiging van het slepende bonusdebat. Een alternatief zou kunnen zijn om een gemaximeerd variabel deel van de beloning te baseren op niet-financiële aspecten als klanttevredenheid en duurzaamheid.

Ten tweede stellen wij voor dat het depositogarantiestelsel op de schop gaat. Het garantiëbedrag moet terug naar het oude niveau (€ 20.000 + 90% van de volgende € 20.000). Hierdoor zullen spaarklanten meer verantwoordelijkheid nemen voor hun spaargeld, en niet voor een procent extra rente bij een cowboy-bank de overige banken op kosten jagen.

Cowboygedrag van banken kan verder worden verminderd door oprichting van een fonds waaraan banken bijdragen naar rato van hun kredietwaardigheid. Bovendien kan cowboygedrag van klanten worden gereduceerd door

financiële educatie onderdeel te maken van lesprogramma's op lagere en middelbare scholen. Bankiers kunnen daaraan een bijdrage leveren.

Als derde prioriteit zien wij het vergroten van het bewustzijn bij klanten dat zij zelf invloed kunnen uitoefenen op het bankenlandschap. Hoe? Door simpelweg over te stappen naar een bank die beter aansluit bij hun waarden. Dat gebeurt nog heel weinig, terwijl dit mede dankzij internetbankieren niet zo moeilijk is. Banken kunnen dit verder faciliteren door de 'overstap-service' te verbeteren, of duidelijker onder de aandacht te brengen.

Als vierde punt willen wij het grote belang van de verduurzaming van de economie onderstrepen. Dat begint natuurlijk met een helder beleid over zaken die een bank uitsluit van haar dienstverlening (bijvoorbeeld vanwege milieuaspecten).

Maar ook de financiering van vergroening is van belang. Een duidelijke overheid met consistent beleid kan daarbij een rol spelen. Wij betreuren het daarom dat de Groenbank-regeling enorm is versoberd. De rol die banken kunnen spelen bij de transitie naar een groene en schone economie kan aanzienlijk worden vergroot door de voorspelbaarheid en consistentie van

Een Akkoord van Wassenaar is noodzakelijk om te komen tot een vitale bankensector

wet- en regelgeving voor de lange termijn te verbeteren.

Er zijn nog tal van andere brandende kwesties en ideeën. Zie bijvoorbeeld het Sustainable Finance Lab (SFL), een initiatief van Triodos Bank en de wetenschap. En zie ook het 'Bank of the Future'-initiatief, waarin Fier samen met onder meer Women in Financial Services (WIFS), Now is the Moment, Pure Winst en World Connectors participeert.

De Deltawerken om te komen tot een vitale banksector vragen echter om deelname van meer partijen. Bankiers zelf, maar ook politiek, toezichthouders en klanten moeten worden betrokken en idealiter deelnemen als kritische vrienden van de sector. Fier roept al deze stakeholders dan ook op om over hun eigen schaduw heen te stappen.

Misschien zijn de Deltawerken vergelijkbaar met het Verdrag van Wassenaar uit 1982. Alleen wanneer alle partijen bereid zijn om concrete stappen te zetten, kan het doel gerealiseerd worden: een vitale banksector en daarmee een vitale economie.

De financiële crisis zou uiteindelijk nog iets opleveren, wanneer we erin zouden slagen deze te gebruiken voor de vitalisering van onze banken.

De auteurs

Wouter Scheepens, Hann Verheijen, Vincent van Assem, Gerald Naber en Manuel Adamini zijn actief in de bankensector en verbonden aan de Stichting Fier Bankieren, een denktank voor betrokken bankiers. Zij schrijven op persoonlijke titel. (www.fierbankieren.nl)